



ERİŞKİN BAğIŞIKLAMA

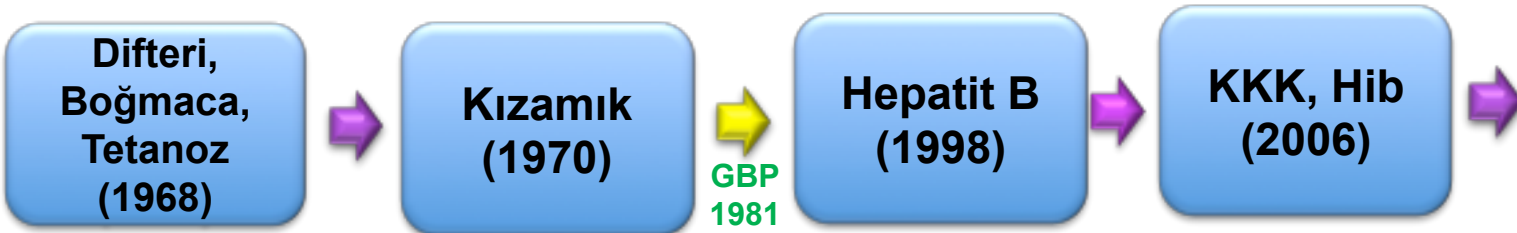
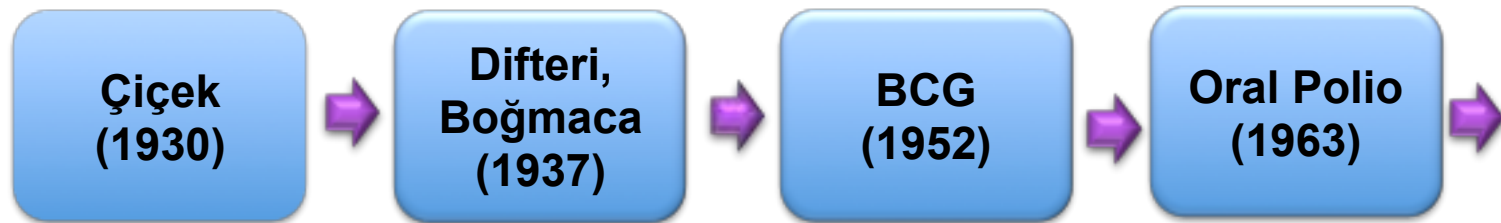
Dr. Osman TOPAÇ
Halk Sağlığı Genel M¼d¼rl¼ę¼
Aşı ile ¼nlenebilir Hastalıklar
Daire Başkanı

Ankara

02 Kasım 2018



Ülkemizde Aşı Uygulamaları



Yaşam boyu bağışıklama



Genişletilmiş Bağışıklama Programı

Amaç:

- Hassas yaş gruplarına enfeksiyona yakalanmalarından ¼nce ulaşıp bağışıklanmalarını sağlamak,
- Aşı ile korunulabilir hastalıklardan kaynaklanan hastalık, sakatlık ve ¼l¼mlerini ¼nlemektir. *13.03.2009/7941 Genelge

Bağışıklama Danışma Kurulu

Sağlık Bakanlığı'nın ilgili birimlerinin temsilcileri ve 27 akademisyenlerden oluşan ve yılda ortalama 2 kez toplanan BDK aşı takvimi ve uygulamaları ile ilgili tavsiye kararları alır, teknik ve bilimsel destek sağlar.



Her yaşın bir aşısı var



Genişletilmiş Bağişıklama Programı Genelgesi (2009/17)

- **Genişletilmiş Bağişıklama Programı Genelgesinde (2009/17)**
“Bağişıklama hizmetleri, bebekleri, çocukları ya da **erişkinleri** enfeksiyona yakalanma riskinin en y¼ksek olduğu d¼nemden ¼nce aşılayarak bu hastalıklara yakalanmalarını ¼nlemek amacı ile y¼r¼t¼len ¼nemli bir temel sağlık hizmetidir”.
- Genişletilmiş Bağişıklama Programı (GBP), Boğmaca, Difteri, Tetanoz, Kızamık, Kızamıkçık, Kabakulak, T¼berk¼loz, Poliomyelit, Hepatit B, Hepatit A, Suçiçeği, Hemofilus influenza tip b’ye bağlı hastalıklar ile Streptokokus pn¼moniya’ya bağlı invaziv pn¼mokokal hastalıkların morbidite ve mortalitesini azaltarak, bu hastalıkları kontrol altına almak ve hatta tamamen ortadan kaldırmak amacı ile hassas yaş gruplarına enfeksiyona yakalanmalarından ¼nce ulaşıp bağişiklanmalarını sağlamak için yapılan aşılama hizmetlerini içerir.



T.C. Sağlık Bakanlığı Çocukluk Dönemi Aşı Takvimi

Aşılar	Doğumda	1. ayın sonu	2. ayın sonu	4. ayın sonu	6. ayın sonu	12. ayın sonu	18. ayın sonu	24. ayın sonu	İlköğretim 1. sınıf	İlköğretim 8. sınıf
Hepatit B	I	II			III					
BCG (Verem)			I							
DaBT - İPA - Hib			I	II	III		R			
KPA			I	II	III	R				
KKK						I			R	
DaBT - İPA									R	
OPA					I		II			
Td										R
Hepatit A							I	II		
Suçiçeği						I				

DaBT-İPA-Hib: Difteri, Aselüler Boğmaca, Tetanoz, İnaktif Polio, Hemofilus Influenza Tip b Aşısı (Beşli Karma Aşı)

KPA: Konjuge Pnömonokok Aşısı

KKK: Kızamık, Kızamıkçık, Kabakulak Aşısı

DaBT-İPA: Difteri, Aselüler Boğmaca, Tetanoz, İnaktif Polio Aşısı (Dörtlü Karma Aşı)

OPA: Oral Polio Aşısı (Çocuk Felci Aşısı)

Td: Erişkin Tipi Difteri-Tetanoz Aşısı

R: Rapel (Pekiştirme)

Aşı takvimindeki tüm aşılar ücretsizdir.

- Çocukluk Döneminde 13 antijene karşı 21 doz aşı uygulanmaktadır.
- 2017 yılı itibariyle DaBT-İPA-Hib 3. doz aşılanma hızı %96 olarak gerçekleşmiştir.

Aşılanma Her Çocuğun Hakkıdır





Erişkin Bağışıklama?

- Ülkemizde yaşam süresinin uzaması yaşlı nüfusun artmasına neden olmuştur
- Yaşlanma ile birlikte bağışıklık sistemi zayıflamaktadır
- Çocukluk döneminde yapılan bazı aşıların koruyuculuklarının ömür boyu sürmemesi (örn. tetanoz, difteri, boğmaca)
- Çocukluk döneminde aşılanamayan kişilerin aşı ile önlenebilen hastalıklara karşı duyarlı olması
- Çalışma ve sosyal yaşam ortamlarında pek çok aşı ile önlenebilir hastalıklarla karşı karşıya kalınması
- Ayrıca tıptaki gelişmeler sayesinde daha önceleri mortal seyreden birçok hastalık günümüzde şifa ile sonuçlanması erişkin aşılması için özel hasta gruplarının meydana gelmesine neden olmuştur
- Dünyanın farklı yerlerine yapılan seyahatlerin ve göçlerin artış göstermesi seyahat aşılmasını gündeme getirmiştir.





Erişkin Bağışıklama

- D¼nyada kronik hastalıklar nedeniyle 40 milyon ¼l¼m¼n meydana geldiği tahmin edilmekte ve bu ¼l¼mlerin b¼y¼k ¼oęunluęunu başta

- Kardiyovask¼ler hastalıklar
- Kronik solunum sistemi hastalıkları
- Diyabet

oluşturmaktadır.





Erişkin Bağışıklama

- Ülkemizde 2017 yılı verilerine göre
 - Adölesan nüfus 14.039.411
 - 65 yaş üstü nüfus 6.895.385
 - (2013 yılında % 7 (5.891.694))
 - (2017 yılında %8,5 (6.895.385))
 - 65 yaş üstü nüfus son 5 yılda % 17 arttı
 - 15-49 yaş kadın nüfusu 21.220.000
 - Yetişkin nüfus 55.250.450 (20 yaş ve üzeri)
 - Ülkemizde 20 yaş ve üzeri yetişkin nüfus içinde
 - 8.5 milyon kişinin diyabet
 - 15.8 milyon kişinin hipertansiyon
 - 17.5 milyon kişinin de obezite nedeniyle çeşitli sağlık sorunlarına maruz kalmakta
 - 22 milyon kişinin de birden fazla kronik hastalığı bulunmaktadır.
- Genel olarak diyabeti olan grubun %56.5'ne hipertansiyon eşlik ettiği tespit edilmiştir.





Türkiye Kronik Hastalıklar ve Risk Faktörleri Çalışmasına göre

Türkiye’de 15 yaşından büyük erkeklerden

- Her 10 kişiden birine kalp ve damar hastalığı veya şeker hastalığı
- Her 50 kişiden birine inme
- Her 20 kişiden birine KOAH
- Her 4 kişiden birine hipertansiyon tanısı konmaktadır.

		PREVALANS DEĞERLERİ ¹						
		Dişabet	KOAH	KKY	Asült	Kronik Böbrek Hastalığı	Kanser ²	
	Popülasyon	23,0% ³	8,3% ⁴	2,2% ⁵	8,05% ⁶	18,2% (50+) / 32,7% (60+) ⁷	0,2% ⁸	
TOPLAM NÜSRA SAYILARI ⁹	50 Yaş Üstü	16.440.131	3.781.230	1.364.531	378.123	1.323.431	2.092.104	37.155
	50-65 Yaş	10.548.437	2.426.141	875.520	242.614	849.149	1.919.816	23.830
	65 Yaş Üstü	5.891.694	1.355.090	489.011	135.509	474.281	1.926.584	13.315

1. Türkiye Genel Prevalans Çalışması (TURDEP I ve TURDEP II)
http://www.genel-prevalans.csb.gov.tr/index.php?zaraflama=indek_t_buindop_2011
2. Türkiye Genel Prevalans Çalışması (TURDEP I ve TURDEP II) Faktörler Tablosu
http://www.genel-prevalans.csb.gov.tr/index.php?zaraflama=indek_t_buindop_2011
3. Türkiye Genel Prevalans Çalışması (TURDEP I ve TURDEP II) Faktörler Tablosu
http://www.genel-prevalans.csb.gov.tr/index.php?zaraflama=indek_t_buindop_2011
4. Türkiye Genel Prevalans Çalışması (TURDEP I ve TURDEP II) Faktörler Tablosu
http://www.genel-prevalans.csb.gov.tr/index.php?zaraflama=indek_t_buindop_2011
5. Türkiye Genel Prevalans Çalışması (TURDEP I ve TURDEP II) Faktörler Tablosu
http://www.genel-prevalans.csb.gov.tr/index.php?zaraflama=indek_t_buindop_2011
6. Türkiye Genel Prevalans Çalışması (TURDEP I ve TURDEP II) Faktörler Tablosu
http://www.genel-prevalans.csb.gov.tr/index.php?zaraflama=indek_t_buindop_2011
7. Türkiye Genel Prevalans Çalışması (TURDEP I ve TURDEP II) Faktörler Tablosu
http://www.genel-prevalans.csb.gov.tr/index.php?zaraflama=indek_t_buindop_2011
8. Türkiye Genel Prevalans Çalışması (TURDEP I ve TURDEP II) Faktörler Tablosu
http://www.genel-prevalans.csb.gov.tr/index.php?zaraflama=indek_t_buindop_2011
9. Türkiye Genel Prevalans Çalışması (TURDEP I ve TURDEP II) Faktörler Tablosu
http://www.genel-prevalans.csb.gov.tr/index.php?zaraflama=indek_t_buindop_2011





Aşılama Yaşam Boyu

- Bakanlığımız **erişkin bağışıklaması ve risk gruplarının aşılanmasına** yönelik olarak bu gruplar için aşılar ve uygulama şemalarını oluşturmuş ve 27.05.2016 tarihinde yayınlayarak y¼r¼rl¼ę¼ koymuştur.
- 2016/23 sayılı “**Aşı ile ¼nlenebilir Invaziv Bakteriyel Hastalıklar S¼rveyansı Genelgesi**”ni 15.12.2016 tarihinde yayınlayarak y¼r¼rl¼ę¼ koymuştur.
- Son yıllarda başta risk grupları olmak üzere erişkin bağışıklamasına verilen önemde iyileşme olmasına rağmen aşılama hızı istenilen düzeyde değildir. Ancak bu başarıların sağlanabilmesi için plan, program, liderlik, uygulamada eřg¼d¼m ve s¼reklilik çok b¼y¼k önem taşımaktadır.

Çocukluk Çağı → **Adölesan Çağı** → **Erişkinlik**





¼lkemizde Erişkinlere Y¼nelik Aşı Uygulamaları

1. Mesleğe Bağlı Riskler Nedeniyle Aşılama

- Sağlık çalışanlarına y¼nelik aşılamalar
- D¼zensiz g¼çmenlere hizmet veren (DG) Geri G¼nderme Merkezlerinde (GGM) alışan ve/veya d¼zensiz g¼çmenlerle doğrudan temas halinde risk altında bulunan t¼m personele y¼nelik aşılamalar
- Kanalizasyon işçileri
- Hepatit B enfeksiyonu açısından risk altında bulunan meslek gruplarındaki kişilere y¼nelik aşılamalar
- Tıbbi atık y¼netiminde çalışan kişilere y¼nelik aşılamalar

2. Temaslı Aşılması

3. Altta Yatan Hastalık ve Diğer Riskler Nedeniyle Aşılama

4. 65 Yaş ve ¼zerinde Aşılama

5. Seyahat Sağlığı / Hac ve Umre Aşılama

6. Askerlik D¼nemi Aşılması

7. Doğurganlık ağı /Gebe Kadınlara Difteri-Tetanos Aşılması

8. Erişkin Difteri-Tetanos Aşılması





¼lkemizde Erişkinlere Y¼nelik Aşı Uygulamaları

NORMAL VE RİSK GRUBU ERİŞKİNLERDEKİ AŞILAMA ŞEMASI

Aşı	18-49 yaşı	50-64 yaşı	65≥ yaşı
Tetanoz, difteri (Td) ¹	Her 10 yılda bir rapel doz aşı		
Kızamık (K) / Kızamık, kızamıkçık, kabakulak (KKK) ^{2,3}	1 veya 2 doz aşı		
Hep-B	3 doz aşı (0, 1, 6. aylar)		
İnfluenza	Yılda 1 doz aşı		Yılda 1 doz aşı
Pnömonok (polisakkarid) ⁴ KPA	1-2 doz aşı		1 doz aşı
Hep-A	2 doz aşı (0, 6 -18. aylar)		
Suçiçęi ²	2 doz aşı (0, 1 ya da 2. aylar)		
K.Meningokok ⁵	1 ya da daha fazla doz aşı		



İmm¼nitesi ve kontrendikasyonu olmayan t¼m bireyleri kapsar



Risk fakt¼r¼ olan ve kontrendikasyonu olmayan bireyleri kapsar

¹Tetanoz aşıstı için primer imm¼nizasyonu tamamlamışı kişilerdeki Őemadır.

²Gebelikte kontrendikedir.

³Bir ya da iki doz kızamık aşıstı yapıldı ise bir doz KKK aşıstı yapılır. İki doz KKK aşıstı yapıldı ise tekrar aşıya gerek yoktur.

⁴KPA ya da PS Pnömonok 23 aşılaması Sağlık Bakanlığı aşılama Őemasına uygun Őekilde risk gruplarına yapılır (Her risk grubu ¼zel olarak değerlendirilir).

⁵Koruyuculuk s¼resi 5 yıldır.

Çeşitli üniversite ve uzman dernekleri ile birlikte yetişkinlerde aşı duyarlılığını artırmak için "Erişkin Bağışıklama Rehberi " hazırlanmasına destek verilmektedir.





Sağlık alışanı Aşılması



- Td
- KKK
- Mevsimsel İnfluenza
- Hep-B
- Hep-A (Sadece fekal materyale maruz kalan, ocuk ve enfeksiyon hastalıkları servislerinde çalışan sağlık çalışanları için)
- Suçiçeği (Sadece imm¼n yetmezlikli kişilerin yattığı servislerde ve yenidoğan servisinde çalışan personel için)
- Meningokok



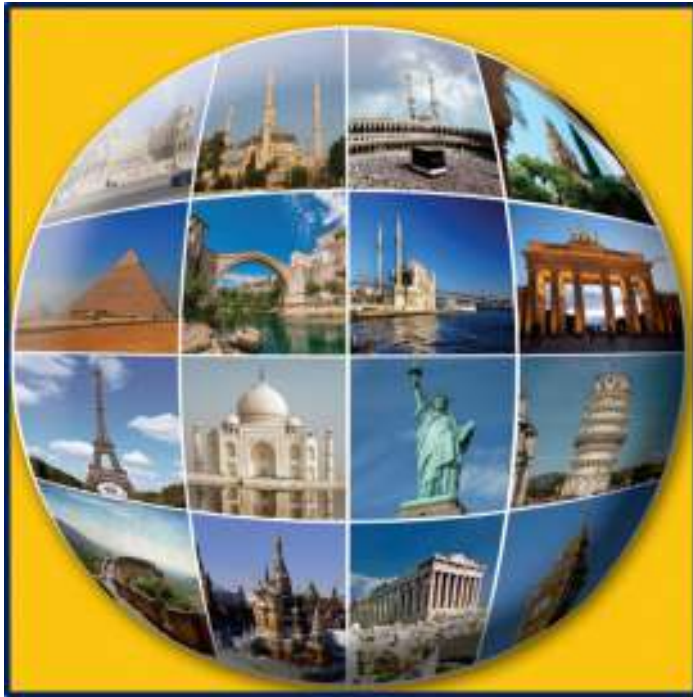
SAğLIK PERSONELİ AŞILARININ GENEL TOPLAMI (2015)

AŞININ ADI	DOKTOR	SAğLIK PERSONELİ	DİğER	TOPLAM
SUÇIÇEğİ	167	255	132	554
HEPATİT A	2043	3171	1921	7135
HEPATİT B	3590	17694	23094	44378
Td	2727	9765	16489	28981
KKK	2381	8238	6905	17524
İNFLUENZA	13771	29287	34095	77153





Seyahat Aşılması – 444 77 34



- Sarı Humma (Orta ve Güney Amerika ile Afrika'nın tropikal bölgelerine gidenlerde zorunlu)
- Meningokok (Hac ve Umre için zorunlu)
- Tifo
- Kolera
- Hepatit A
- Kuduz
- Japon Ensefaliti
- Kene kaynaklı ensefaliti

****Bu aşılarda ve diğer rutin aşılarda (KKK, Td, Polio..) her yolcu için yolculuk risk değerlendirmesi temel alınarak tavsiye edilir**





D¼zensiz G¼çmenlerle Temasta Bulunan Kolluk Kuvvetlerinde G¼revli Personelin Aşılanması



- İNFLUENZA AŞISI
- DBT AŞISI
- HEP-B AŞISI
- KKK AŞISI
- MENİNGOKOK AŞISI
- HEP-A AŞISI
- SUÇİÇEğİ AŞISI
- ORAL POLİO AŞISI





Alta Yatan Hastalık ve Diğer Riskler Nedeniyle Aşılama

14.03.2016 tarihli BDK Kararları ile;

- ✓ Hepatit A, Hepatit B, KKK, KPA, PPA, Hib, Suçıçeği, İPA, Meningokok, influenza aşılarının uygulanması gerekli risk grupları belirlenmiştir.
- ✓ Hepatit A, Hepatit B, KKK, KPA, Hib, Suçıçeği, konjuge meningokok aşıları Bakanlığımız tarafından temin edilmektedir.
- ✓ Hib aşısının dağıtımı yapılmıştır. 18.01.2017 tarihli BDK toplantısında, uygulama kuralları oluşturulmuş, risk grubu şeması ise gözden geçirilmiştir.
- ✓ PPA ve influenza aşılarının SUT kapsamında geri ödemesi yapılmaktadır.





Aşının Adı	Yıllık Alınan Doz
DaBT-IPV-Hib (Beşli Karma)	6.000.000
DaBT-IPV (Dörtlü Karma)	1.500.000
13 Valanlı Konjuge Pnömonokok Aşısı	7.000.000
Kızamık Kızamıkçık Kabakulak Aşısı	3.000.000
Pediyatrik Tip Hepatit B Aşısı	7.000.000
Erişkin Tip Tetanoz Difteri Aşısı	8.000.000
Pediyatrik Tip Hepatit A Aşısı	3.000.000
Suçiçeği Aşısı	1.500.000
BCG Aşısı	5.000.000
Oral Polio Aşısı	4.000.000
Mevsimsel İnfluenza Aşısı	80.000
Kuduz Aşısı	1.200.000
Kızamık Aşısı	1.500.000





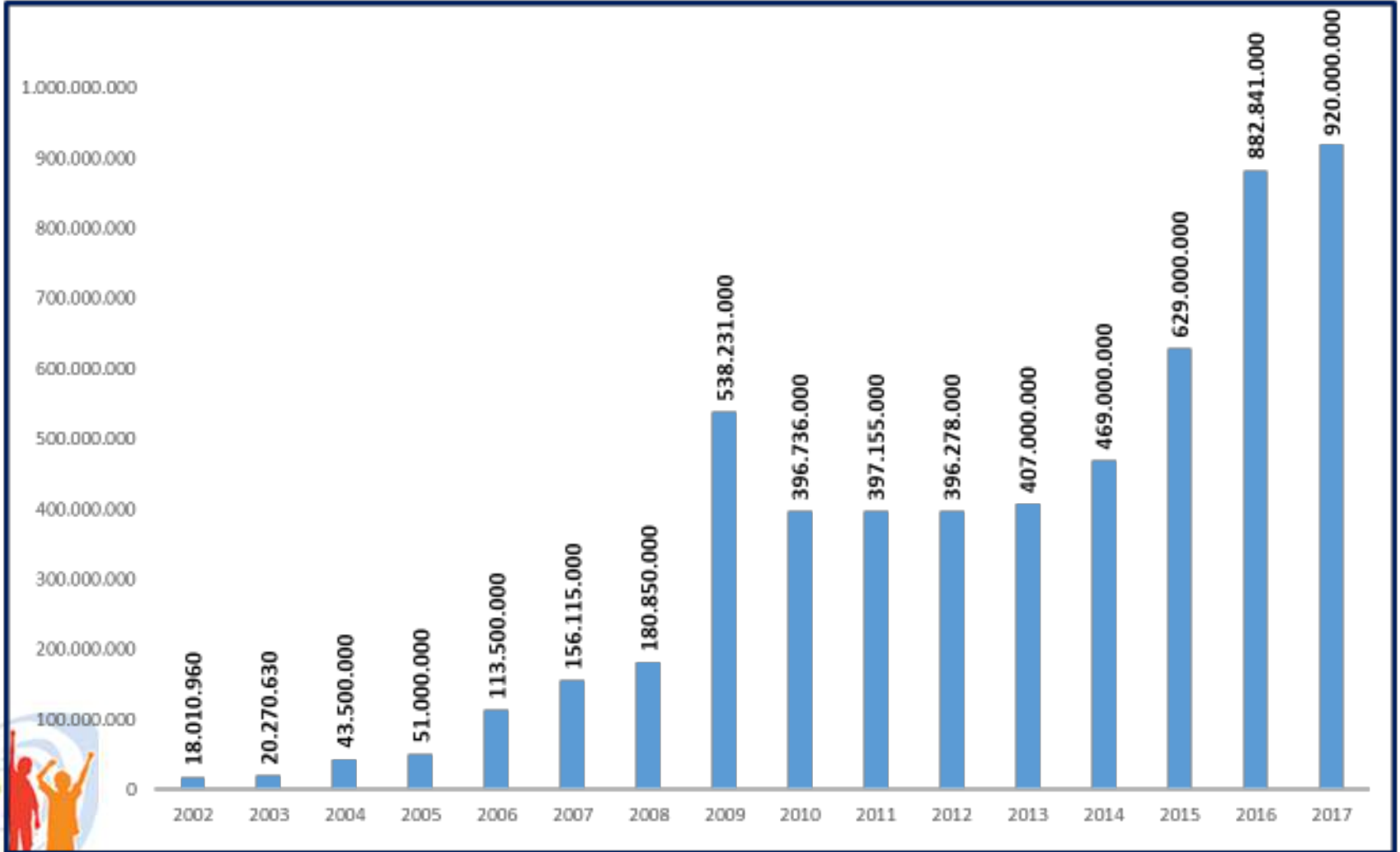
Aşılamada ¼ocuk Başı Maliyet ve Aşı Sunumu

- 2017 yılında 5 yaşı altı bir ¼ocuęun aşılanması için yaklaşık 170 USD harcamaktadır.(Bu maliyetlere operasyonel giderler dahil değildir.)
- 2017 yılı içinde toplam 46.437.919 doz aşı sevkiyatı yapılmıştır.
- 2005 yılında;DBT, Kızamık, Hepatit B, Td, OPA, BCG aşıları ¼oklu doz uygulanıyorken,
2017 yılında; OPA, BCG ¼oklu doz KKK, Hepatit B, KPA, Td, DaBT-İPA-Hib, Hepatit A, Suçiçeği tekli doz şeklinde uygulanmaktadır.





Yıllara G¼re Aşı ve Anti-serum B¼t¼esi 2002-2017





KPA 13 Risk Grubu Aşılama

Yaş	Risk Grubu Tanımı	Tahmini Hedef Pop¼lasyon	1.yıl	2.yıl	3.yıl	1.yıl	2.yıl	3.yıl	TOPLAM
65 yaşı ve ¼zeri	T¼m kişiler	6.000.000	10%	10%	10%	600.000	600.000	600.000	1.800.000
50-64 yaşı	aspleni, dalak disfonksiyonu, splenektomi (medikal, cerrahi ve otosplenektomi) yapılan veya planlanan olgular, orak h¼cre hastalığı, ¼lyak sendromu, imm¼ns¼presif tedavi, radyasyon tedavisi, organ transplantasyonu ve HIV t¼m evreleri dahil tedaviye veya hastalıklara bağlı imm¼n yetmezlik ve imm¼n baskılanma durumları, kronik renal hastalık ve nefrotik sendrom, kronik kalp hastalıkları, astım dahil kronik akciğer hastalıkları, siroz dahil kronik karaciğer hastalıkları, diyabet dahil herhangi bir kronik metabolik hastalığı, hemoglobinopati, doğuştan ve edinilmiş kraniyal defektler ve dermal sin¼sler dahil beyin omurilik sıvısı sızıntısına sebep olan durumlarda	5.000.000	10%	10%	10%	500.000	500.000	500.000	1.500.000
6-17 yaşı	* Orak h¼creli anemi, konjenital veya edinsel aspleni, splenik disfonksiyon * HIV enfeksiyonu * Kohlear implant * Primer imm¼n yetersizlikler; değişken imm¼n yetersizlik, selektif IgA ve IgG alt grup eksikliği gibi humoral imm¼n yetersizlikler, T-h¼cre defektleri (DiGeorge Sendromu), kompleman eksiklikleri, kronik granulomatoz hastalık haricindeki t¼m fagositin sayısal ve işlevsel bozuklukları * Kronik kalp hastalıkları (¼zellikle siyanotik konjenital kalp hastalıkları ve kalp yetersizlikleri) * Kronik pulmoner hastalıklar (y¼ksek doz oral kortikosteroid tedavisi alan astım dahil) * BOS sızıntıları (konjenital malformasyon, kafa travması/kırığı, n¼rolojik olay) * Nefrotik sendrom dahil kronik renal yetmezlik * imm¼ns¼presif tedavi veya radyasyon verilen hastalar (malign neoplazmalar, l¼semi, lenfoma, Hodgkin hastalığı, solid organ transplantları) * Diabetes mellitus	750.000	33%	33%	33%	250.000	250.000	250.000	750.000
TOPLAM		11.750.000				1.350.000	1.350.000	1.350.000	4.050.000





Erişkin Bağışıklamada Sorunlar

- Toplumda aşıların sadece çocuklar için olduğu kanısı
- Klinisyenlerin ¼zellikle Kadın Doğum Uzmanlarının Td aşı uygulaması konusundaki tavrı
- Aşıların ocukluk ağı dışında ¼cretli olduğunun d¼ř¼n¼lmesi
- Çoğu kişinin riskler ve risk grubu aşı uygulamaları konusunda bilgi sahibi olmaması
- ¼zellikle acillerde travmalar sonrasında başlayan aşı (Td) uygulamalarının devamının sağlanamaması
- Aşı reddi
- Sağlık personelinin hızlı sirk¼lasyonu
- Sağlık personelinin erişkin bağışıklama konusunda yeterince bilgi sahibi olmaması
- Aile Hekimleri tarafından aşının daha çok (performans kaygısı ile) ocuklara uygulanmasına ¼nem verilmesi





Erişkin Bağışıklamada ¼neriler

- **Aşı karşıtı gruplar ve görüşlerle mücadelede;**
 - Medyanın aşılamaya karşı tutumu ve medya desteğinin artırılması
 - İyi bir aşı iletişiminin sağlanması (WEB sayfası, eğitim ve bilgilendirme materyalleri)
 - Akademik çevrenin aşılamaya ilgisinin artırılması
- **Yetişkin aşılanma oranlarının artırılmasında kamuoyu bilinci**
- **Yetişkin aşılanmasında hekim bilinci oluşturulması**
- **Yetişkin aşılanmasında iletişim problemleri**
- **Toplumsal korku ve kuşku**
- **Yetişkin aşılanmasında hizmet sunumu ve erişimi**





Erişkin Bağışıklamada ¼neriler

- Toplumda aşıların sadece çocuklar için olduğu kanısını değiştirmek için riskler ve risk grubu aşı uygulamaları konusunda ¼zellikle aile hekimlerince bilgilendirmenin yapılması
- Klinisyenlerin ¼zellikle Kadın Doğum Uzmanlarının Td aşı uygulaması ve gebelere HBsAg bakılması konusundaki tavrı için meslek odaları ve dernekler ile irtibatın sağlanması
- Aşıların risk gruplarında yer alan kişilere ücretsiz uygulandığının anlatılması (AH, Kamu spotu, afiş..)
- ¼zellikle acillerde travmalar sonrasında başlayan aşı (Td) uygulamalarının devamının sağlanabilmesi için kişilerin AH'ye yönlendirilmesi
- Sağlık personelinin erişkin bağışıklama konusunda bilgi sahibi olması için hizmet içi eğitimlerin verilmesi
- Aile Hekimlerinin erişkin aşı uygulamaları için de aşı talebinde bulunmalarının sağlanması.





Halk Sağlığı Genel M¼d¼rl¼ę¼
Aşı ile ¼nlenebilir Hastalıklar Daire Başkanlığı

TC. Sağlık Bakanlığı



TC. Sağlık Bakanlığı

D¼nya Aşı Haftası
24-30 Nisan

"Her Yaşın Bir Aşısı Var"

SAğLIğA AŞILANIN

www.thsk.gov.tr





Aşılanma
Her
Çocuğun
Hakkıdır



Aşılı Çocuk,
Sağlıklı
Çocuk



Sağlık
Aşıyoruz



Aşılanın,
Önleyin,
Koruyun



Her Şeyin
Başı Sağlık,
Sağlığın
Başı Aşı



Aşılar
Sadece
Çocuklar
İçin Değildir



Her Yaşın
Bir
Aşısı Var



Aşıyla
Hastalıkları
Aşıyoruz





Halk Sağlığı Genel M¼d¼rl¼ę¼
Aşı ile ¼nlenebilir Hastalıklar Daire Başkanlığı

TC. Sağlık Bakanlığı





Halk Sağlığı Genel M¼d¼rl¼ę¼
Aşı ile ¼nlenebilir Hastalıklar Daire Başkanlığı

TC. Sağlık Bakanlığı

her şeyin başı sağlık sağlığın başı aşı

Aşı ile hem çocuklar hem yetişkinler hastalıklardan korunabilir.
Kendinizin ve sevdiklerinizin aşı ihtiyacı için doktorunuza danışın,
sağlığınızı koruma altına alın.

